

Xabier Kintanaren alde hitz bi

KAINEN hil zen Eusebio Erkiaga Euskaltzaina. Bizkaitarra izanik, bertan pentsatu nuen ordezkioa ere bizkaitarra izango zela eta X. Kintanaren alde hitz bi idaztea. Uda osoa igaro da eta ni idazteko alferrez. Eta laster beharko 'dugu' bere ordezkioa hautatu. Eta 'dugu' diodanean, batek baino gehiagok pentsatuko du nor naizen ni inork deitu gabe inoren alorrean sartzen, Euskaltzainak hautatzearen prozesua jadanik ezarria dagoenez. Horrela da, baina Euskal Herrian gertatzen den zernahi fenomenok euskaldun guztiok afektatzen gaitu (edota horrela beharko luke behintzat) eta areago gai eta arazoa euskara denean.

Euskaltzaindiak normatzat dauka zendu den Euskaltzainaren euskalkioa izendatzea Euskaltzain berria. Agian garai batean bazukeen jokabide honek zentzurik edo arrazoirik eta norma hori hartu bazen, Euskaltzaindia bezalako erakunde itzal handiko, majestatetsu eta partaide zehurrer horituriko elkargoak hartu ohi dituen gisan burutuko zela pentsatzen dut. Ez dut arakatu Euskaltzaindiaren dokumentuetan noiz eta nola mamitu zen aipatu erabakia, baina, nire iduriko, gaur ez du batere sentidurik horrelako prozedura batek.

Euskaltzaindia arras kontserbadorea dugu eta honek baditu bere abantailak, baina baita arriskuak ere. Abantailen artean aipatu dezakegu garrantzi handiko bat, ekonomia-aren resorteak beren esku dauzkaten erakunde ofizial eta ez ofizialen babesaren errazago

eskuratzea. Honek prestigio aldetik euskarari bultzada handia eman badiezaioke ere, badu prezio serioa: boteredun erakunde horiek ez luketela euskararekiko interes zintzorik eta, beraz Euskaltzaindiarentzat oztopo ere izan daitezkeela. Diru ugaria beharrezkoa da zernahi aurrera eramateko, baina inork ez du ezer ematen hutsaren truke. Gu txiagor tartearen euskara dagoenean. Erakunderen batek euskarari eraso gogorak egiten dizkionean (Ikastolak, AEK, UEU, egunkari hau bera lekuko) Euskaltzaindia ezin da bere autoritatez baliatu erasoak ozenki salatzeke.

Kontserbadore mantendu nahi horretan Euskaltzain berria nahitaez zenduaren euskalkioa hautatu beharra gaitziteak ez luke asko behartuko gure Akademia eta euskararen egoerak eskatzen dituen moldeetara egoki dadila eskatuko genioke. Bestela esan, linguista jakintsuen eta... kontu! eraginkorrenak hautatzea, euskalkia baten kontuan hartu gabe. Euskalkien mundua superatua dugu, zorionez. Superatua diot, ez suntsitua. Nire iduriko, euskalkien manipulazioa batuaren aurkako armatzat erabili nahi da. Oso oker, ordea.

Gaur, halere, pentsatzen dut E. Erkiagaren ordezkioa bizkaitarren arteko hautatu nahi izango duela Euskaltzaindia. Eta hemen, X. Kintanaren aldeko proposamena harrotu nahi nuke. Inork merezi badu, bizkaitar honek badu meriturik bere baitan. Kurrikulu hagitz bete da. Linguistikan jakituna izateaz gainera, bere obra ugariaren

eremuan uzta joria bildu ahal izan du irakurleak, euskaltzaleak, euskaralogoak, euskalariak, euskara-ikasleak eta euskara-irakasleak. Izan ere, ez da nahikoa euskarari buruz asko jakitea, produkzioa euskaraz ematea da garrantzizkoa. Gehiegi dira Euskal Herrian euskararen aldeko 'amorratuak' izanik beren bizitza kulturala gaztelaniaz burutzen dutenak, gaztelaniaz 'errealizatzen' direnak, errazago zaielako, gaztelaniaz trebatuago aurkitzen direlako edota euskaraz ere, landuz, gaztelaniaz bezain distiratsu idaztea lor dezaketenaz oraindik ohartu ez direlako. Gaztelaniaz Euskadi egin ahal izango da baina Euskal Herria euskaraz bakarrik eraiki daiteke. Gai honek Klaberaren bertsoak gogorarazten dizkit: «Burlatzen naiz Garibayez/ bai halaber Etxabez,/ zeñak mintzatu baitire/ erdaraz euskaldunetz... Euskaraz behar zituzten egin beren historiak». Honetan eredu, biderakusle eta gidari izan dugu Kintana, lanean nekagaitza eta baluke Euskaltzaindia bera bezalako baten injekzio gazte, langile eta jantziaren beharra. Espero dezagun zehurreria nagusituko dela bozketa egiteko orduan Euskaltzainaren gogoetan. Euskarak gida zaitzela eta ez gaur horren modan dauden bestelako interes ilun bezain kaltegarriak.

JON URRUJULEGI
ITZULTZAILEA

Euskaraz maite zaitut

EUSKARAZ, euskara trebatzaileen premia aldarrikatuz, honako eritzi artikulua plazaratzeak, hastapenetan, oso bidezkoa denik ematen ez badu ere, AEK-k zabalduko aurre-matrikulatze kanpainaren eraginez, ordea, berez zentzugabekeriatzat har zitekeen aurreko hori esanahiaz beterik azal daitezkeelakoan nago.

Izan ere, norberaren gaitasunak hezitzeaz aparte (euskaradun izatea gaitasun gisa izendatzerik balego), gizenakongoandik at dagoen giroari heldu nahi omen dio aipatutako gizarte-ekimenak. Hau da, gizaki bakoitzari zuzendutako mezua alboratuz, giza-multzoei luzatutako deia dugu hau. Giza-giroen artean, gainera, bereziena dena aldarrikatuz hain zuzen ere (maitatzea). Baina, hori bai: euskaraz.

Ene ustez, hizkuntzen arteko ukipen egoerak nozitutako gizarte honetan gizenakoen arteko harremanetarako, halako kanpaina-lelo hartan bezala, hizkuntza bera baldintza gisa jartzearena, dagoeneko gaizki hartu ohi den joera izan arren, egunerokotasunean erabat erroturik daukagun eragin mota bat agertaraztea besterik ez da. Are gehiago, gizarte-praktika sinpleenetara joaz, aurretik espainolez egindako harremanak nekez euskaratzen direla badirudi denok

esperimentatutako gauza dela, edota gustora egoten garen giroan egonda ere, bertako euskaradunak, gehienetan, besteen hizkuntza hitzegiten bukatzen dugula ere bai. Askotan, nahiz eta lagunak euskaraz hitzegiteko gauza izan, aurretik metatutako ohituraren poderioz (errazkeriaz edo) ohizko hizkuntza (gizarte mailan indartsuena, jakina) gailendu ohi da eta espainolez dira gure jardunak.

Kontraesana galanta gero!, euskarak hezikuntza edota burokraziak bereganatzen dituen bitartean ezin omen dio aurre egin oinarritzko gizarte-harremanetan jasandako ordezkatzeko prozedurari... Irlandan gaelikoak pairatutako patuaren itzal ilunak noiztzen gaitu honetan ere! Aipatzen ari garen kanpaina honek, berriz, arrisku honi zuzen-zuzenean heldu nahi omen dio. Hau da, gizarte mailan giro esparru berriak lortzea eta oinarritzko giza-taldeetan hizkuntz ohiturak aldatzea da helburua.

Duela dozenaerdi bat urte Suomira egindako bidai batean, Joenssu Unibertsitatara alegia (Karelian), irakasle saamiar bat (lapoia) ezagutu nuen. Bere aberritik gazte-gaztetik irtenda ere ari zen saamiera ikasten. Etxekoak, nonbait, ahalegin berebean ari ziren. Oso lagunak egin ginen. Donostiaratuta gero beren guttunaren bat eskuratzean

honako hau adierazten zidaten:

«Laister Saamira bizitzera joango gara. Saamiera asko ikasi egin dugu. Behin hara helduta famili-hizkuntza aldatzen saiatuko gara gure artean saamiera hutsez aritu ahal izateko».

Zur eta lur geratu nintzen, areago saamieraren hizkuntz-egoera penagarria ezagututa, baina kanpaina honek gogorazti dit pasadizoa. Izan ere, pedagogikoki bigarren hizkuntzaz metodo zuzenaren bitartez jabetzeko prozedurak, lehen hizkuntzaren jabetzaren ezaugarria den antza du. Beraz, badirudi ikasteko modurik onena, eraginkorrena behintzat, baldintza naturalak ahal bezain beste hurbiltzea litzatekeela.

Gizarte talde naturalak euskaratzea da oraingo erroka. AEK, honetan ere, asmatzen ari delakoan nago. Euskaradunontzat, behar bada, matrikulatzerik mereziko ez baluke ere, zereginik ordea badago: inguruko lagunak honako metodoetan matrikulatzeko animatzen, gure inguruko talde maiteenak euskaratzen saiatzean, finean, geronek begiko giro kuttunenak euskaraz maitatuz ikasten ere bai.

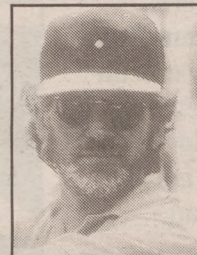
FITO RODRIGUEZ BORNAETXEA
EHU-KO IRAKASLEA

BERRIAKZIRI

CARLOS GARAIOETXEA
Eako lehendakaria
EL MUNDO

«Lotsagarria da ikustea nola manipulatu duten ustez jarrera garbirik ez izatea biolentziaren aurrean gure tesi nazionalistek kalte egiteko»

STEVEN SPIELBERG
Zinema zuzendaria
EL PAIS

«Haur guztiei gus-tatzen zaizkie dinosauroak: handiak eta basatiak direlako... eta, gainera, hilda daude»

HARRISON FORD
Zinema aktorea
BLANCO Y NEGRO

«Hollywooden izarra izateak ez du inolako baliorik niretzat. Arazoak izateko baino ez du balio»

JOSE MARIA SANZ 'LOQUILLO'
Rock kantaria
LA VANGUARDIA

«Katalunian gerra bat dago rock egiten duten katalanaradun eta gaztelaradun taldeen artean»

© Olariagak

ZAKILIXUT

